

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Finansministeren

Stortingets presidentskap
Ekspedisjonskontoret

Deres ref

Vår ref
21/3733 -

Dato
07.07.2021

Spørsmål nr. 2673 til skriftlig besvarelse fra stortingsrepresentant Erlend Wiborg om reduksjon i særavgifter til svensk nivå

Jeg viser til brev 30. juni 2021 fra Stortingets president vedlagt følgende spørsmål fra stortingsrepresentant Erlend Wiborg:

«Om man tar i betraktning økte skatte-, og avgifts- og momsinntekter som følge av økt handel i Norge ved avgiftsnedsettelse på typiske grensehandelsvarer, hva vil statens netto provenytap være ved å sette norske særavgifter på mat- og drikkevarer, inkludert tobakk, til svensk nivå?»

Begrunnelse:

Reduksjon eller fjerning av særavgifter på mat- og drikkevarer vil medføre økt handel av disse varene i Norge og mindre grensehandel. Staten vil tape avgiftsinntekter, men samtidig få økte momsinntekter på varene som blir handlet i Norge i stedet for Sverige. For at spørsmålet enklest skal besvares legger vi til grunn at en avgiftsreduksjon til svensk nivå vil medføre en reduksjon i grensehandelen med 50 prosent, og at denne handelen i stedet skjer i Norge.»

Svar:

Som følge av enigheten mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet om budsjettet for 2021 og Revidert nasjonalbudsjett 2021, er avgiftene på sjokolade- og sukkervarer og alkoholfrie drikkevarer fjernet. I tillegg ble avgiften på snus redusert med 25 pst. reelt, mens avgiftene på øl og vin er ned med 10 pst. Til sammen innebærer budsjettforlikene en påløpt årlig avgiftsreduksjon for grensehandelsutsatte varer med om lag 4,8 mrd. kroner når alle endringene er fasett inn. På grunn av reiserestriksjoner er det for tidlig å

si hvilken effekt disse endringene kan få for grensehandelen. Etter budsjettforlikene gjenstår følgende særavgifter på typisk grensehandelsutsatte varer: Avgift på alkohol, avgift på tobakksvarer og avgift på drikkevareemballasje.

Det er betydelig lavere avgift på alkohol og tobakksvarer i Sverige enn i Norge. Drikkevareemballasje ilegges ikke avgift i Sverige, mens Norge har en miljøavgift og en grunnavgift på engangsemballasje. I tillegg er merverdiavgiften på næringsmidler 12 pst. i Sverige mot 15 pst. i Norge. Tabell 1 viser særavgifter på grensehandelsutsatte varer i Norge og Sverige i 2021. For øvrig har den svenske regjeringen varslet at avgiftene på tobakksvarer og alkohol skal økes i 2023.

Tabell 1 Avgiftssatser på alkohol, tobakksvarer og drikkevareemballasje i Norge og Sverige i 2021. Norske kroner

	Avgiftssats Sverige (NOK)	Avgiftssats Norge	Reduksjon i Norge til svensk nivå ¹⁾
Øl (4,7 pst. alkoholinnhold) (per liter)	9,50	21,27	55 pst.
Vin (12 pst. alkoholinnhold) (per liter)	26,32	57,12	54 pst.
Brennevin (40 pst. alkoholinnhold) (per liter)	207,75	324,40	36 pst.
Sigarer (per gram)	0,14	2,77	95 pst.
Sigaretter (per stk.)	1,64	2,77	41 pst.
Røyketobakk (per gram)	1,96	2,77	29 pst.
Snus (per gram)	0,46	0,85	45 pst.
Skrå (per gram)	0,51	1,13	55 pst.
Sigarettpapir (per stk.)	0	0,0424	100 pst.
Engangsemballasje for drikkevarer (per stk.)	–	1,27	100 pst.
Miljøavgift på drikkevareemballasje (per stk.)	–	Varierer ²⁾	100 pst.

¹⁾ Prosentvis reduksjon i norske særavgifter for å tilsvare svensk særavgiftsnivå.

²⁾ Avgiften avhenger av type emballasje og returandel. Ved returandel på 95 pst. eller høyere faller avgiften bort.

Kilde: Finansdepartementet og Skatteverket

For særavgiftene anslås det årlige påløpte provenytapet av reduserte avgiftssatser på alkohol, tobakksvarer og drikkevareemballasje til svensk nivå, til om lag 10,6 mrd. kroner. Hvilken effekt en slik endring vil ha på grensehandelen er usikkert. Den viktigste driveren for grensehandel er prisforskjeller mellom land. Prisdifferensiering påvirkes av forskjeller i særavgifter, men også av en rekke andre faktorer. I et pilotprosjekt, igangsatt av Nærings- og fiskeridepartementet og Finansdepartementet, fant Statistisk sentralbyrå at rundt en tredjedel av grensehandelen av varer i september 2019 var kjøp av mat og dagligvarer. For slike varer er det i første rekke norsk landbrukspolitikk og det høye norske tollvernet som bidrar til grensehandel. Ifølge pilotundersøkelsen utgjorde kjøp av grensehandelsutsatte varer hvor særavgiftene er

høyere i Norge enn i Sverige, dvs. alkohol, tobakk/snus og brus/mineralvann, om lag 45 pst. av grensehandelen av varer.

Videre er det generelle kostnadsnivået i Norge gjennomgående høyere enn i Sverige. Selv om man justerer for forskjeller i særavgifter mellom landene, vil mange av varene som kjøpes på grensehandel fremdeles være dyrere i Norge. Andre faktorer som påvirker grensehandelen er vareutvalg og tilgjengelighet, herunder at butikker i Sverige kan ha åpent på søndager. Samlet sett er det derfor usikkert hvor mye avgiftsreduksjon i Norge vil bety for grensehandelen.

På oppdrag fra Virke Dagligvare har Menon Economics (2020) undersøkt hvordan norsk økonomi er påvirket av stengte grenser som følge av virusutbruddet (se: [2020-89-Effektene-av-stans-i-grensehandel-på-dagligvarer-under-koronakrisen.pdf \(menon.no\)](#)). Menon anslår at varig bortfall av grensehandel vil gi 10 mrd. kroner i årlig økt omsetning i dagligvarebransjen og 2 mrd. kroner i økning for Vinmonopolet. Ifølge Menon er dette et konservativt estimat, men beregningen er usikker.

Menon har også gjennomført såkalte ringvirkningsberegninger, men påpeker selv at slike beregninger er omdiskutert da de ikke tar hensyn til potensielle fortrenings- og produktivitetseffekter. Verdiskapingen i beregningen kommer som følge av økning i én aktivitet, men tar ikke hensyn til at arbeidskraft eller kapital kunne gitt verdiskapning ved alternativ bruk. Hvis det er mangel på arbeidskraft, vil en stor del av sysselsettingsøkningen i en ringvirkningsanalyse komme gjennom lavere sysselsetting i andre næringer, og samlet norsk sysselsetting vil ikke øke. Menon viser derfor til at analysen kun ser på de isolerte effektene av økt omsetning i Norge, dersom grensehandelen hadde opphørt.

Menons analyse indikerer at provenytapet som følge av norske avgiftsreduksjoner på grensehandelsutsatte varer ikke oppveies av eventuelle ringvirkninger som følger av økt aktivitet i Norge. Som nevnt anslås en reduksjon av særavgiftene på alkohol, tobakksvare og drikkevareemballasje til svensk nivå, å gi et samlet årlig tap av særavgiftsinntekter på i størrelsesorden 10,6 mrd. kroner. I provenyberegningen er det lagt til grunn at en slik avgiftsreduksjon vil medføre økt avgiftsbelagt omsetning av de berørte varene i Norge. Ved en reduksjon av avgiftene på alkohol, tobakksvare og drikkevareemballasje til svensk nivå, ville mye av grensehandelen bestått. Til sammenligning finner Menon at varig bortfall av all grensehandel isolert sett vil gi økte skatter og avgifter på 3,7 mrd. kroner (ekskl. eventuell økning i særavgiftene).

Avslutningsvis vil jeg minne om at særavgiftene på typiske grensehandelsvarer som alkohol og tobakk, i tillegg til å gi staten inntekter, også skal bidra til å redusere forbruket av alkohol- og tobakksvare. Reduserte avgifter kan føre til økt forbruk, med tilhørende økte helsemessige- og sosiale kostnader. Avgiftsnivået må samtidig ikke bli

så høyt at negative og utilsiktede virkninger på grensehandel, eller ulovlig forbruk, blir for store.

Med hilsen

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Jan Tore Sanner', with a stylized flourish at the end.

Jan Tore Sanner